

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Soluuntur alia Caluini argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

pter merita Israëliitarum, Deum fecisse humano generi. **DE** INDE etiam si ad literam potissimum de liberatione à seruitute Babylonica Propheta loquutus fuisset, quid hoc faceret contra Satisfactionem, quam nos defendimus ad expiandam pœnam temporalem alterius seculi, & vnicuique propriam? pœnas enim huius seculi, & præsertim communes toti populo, iam antea docuimus non semper Satisfactionibus expiari, quemadmodum non semper immitti.

DENIQUE illa cõditionalis assertio: *Si à reatu liberamur per Christum, pœnas quæ inde proueniunt, cessare oportet.* si per reatum intelligamus obligationem ad pœnam, verissima est: sed illud non est verum, per Christum semper liberari nos ab omni reatu pœnæ temporalis; etiam si nulla interueniat Satisfactio. Si verò per reatum significetur culpa, siue offensio, ob quam debitum pœnæ luendæ contrahimus; falsa cõditionalis assertio est; Si à reatu liberamur, pœnam cessare oportet: multa sunt enim, quæ sine certis causis non orientur, quæ tamen orta manent, causis pereuntibus. **Æ**dificium sine ædificatore non fieret: quod si semel factum fuerit, manebit, licet continuò ædificator pereat. Itaque reatè **S. AVGVSTINVS** tract. 124. in Ioan. *Productior, inquit, est pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna.*

ATQUE ita soluta manent illa omnia argumenta, quæ Caluinus insolubilia esse, solita temeritate iactauerat: supersunt tamen adhuc alia quædam argumenta, quæ obiter Caluinus in sequentibus paragraphis, dum aliud ageret, id est, dum argumenta Catholicorum soluere niteretur, inseruit.

CAPVT XVI.

Soluuntur alia Caluini argumenta.

UTI **GI**TVR in eodem cap. 4. §. 35. adducit **S. Ioannis Chrysoptomi** testimonium ex lib. 3. de Prouidètia, vt probet Deum non inferre supplicia vt peccata puniat, sed tantum, vt peccatores excitet ad resipiscenciam: & idem cõfirmat testimonio **Hieremiæ**, & **Oseæ** Prophetarum; sic autem loquitur: *Stultissimus fuerit, si quis arbitretur, presentis vitæ calamitates in peccati noxam esse.*
 . D d d d d 5   nobis

nobis impositas. Id mihi videtur Chrysoſtomus voluisse, cum ita scripsit: Si ob hoc pœnas infert Deus, et in malis perseverantes ad Pœnitentiam vocet; ostensa Pœnitentia, superflua iam erit pœna. Quare prout uniuscuiusque ingenio expedire novit, ita hunc maiori asperitate, illum benigniori tractat indulgentia. Itaque ubi docere vult, se non esse in pœnis exigendis immodicum, exprobrat duro & obstinato populo, quod percussus, non tamen faciat finem peccandi. Hoc sensu conqueſtur, Ephraim esse quasi placentam ab una parte torridam, ab altera parte incoctam: quia scilicet non penetrabant in armos ferule, et vitis excoctis, populus ipse capax venia fuerat. Certè qui sic loquitur, ostendit, simul ac quisque respiciens, se mox fore placabilem, sibi que nostra pernicacia exprimit, quem exercet rigorem in castigandis delictis, cui voluntaria correctio occurreret.

RESPONDEO, calamitates, quæ impiis immittuntur à Deo, sæpenumero ad eum finem immittuntur, ut illi resipiscant: id tamen non esse perpetuum, testantur mortes Sodomitarum, Pharaonis, Antiochi, Herodis, & aliorum, qui divino iudicio percussi, miserè interierunt. Ceterum, tamen eiusmodi calamitates, quæ conversionem præcedunt, sæpe, ut dixi, ad resipiscentiam referantur: eæ tamen que post conversionem sequuntur, de quibus nos hoc loco agimus, non ad resipiscentiam, sed ad offensam aliquo modo compensandam referuntur. Sequi autem post conversionem pœnas aliquas temporales, vel in hac vita, vel in futura; satis superius probatum esse credimus.

NEQUE testimonium S. Ioan. Chrysoſtomi cum nostra sententia pugnat: tum quia loquitur ipse de pœnis, quæ conversionem præcedunt, quas æquum est cessare, cum illi, qui flagellabantur, seriò resipiscunt: tum etiam quia sanctus Chrysoſtomus per pœnitentiam non significat solam resipiscentiam, sed integram Pœnitentiam, quæ præter internam conversionem, & gemitum, externos etiam labores atque opera satisfactoria comprehendit: æquissimum autem est, ut ostensa Pœnitentia, id est, cum peccator se ipse affligit, & punit, dignosque facit Pœnitentiæ fructus; pœna divinitus inflictæ cesset.

Quoniam autem Deus queratur, durum & obstinatum populum,

lum, qui à Hieremia & Osea sub nomine Ephraim reprehenditur, diu percussus, non fecisse peccandi finem: significat quidem, iis flagellis populum percussus, vt tandem aliquando respiceret; sed non inde sequitur, non oportuisse eum populum post conuersionem in cinere, & cilicio, in ieiunio, fletu, & planctu Pœnitentiam agere, eaque ratione pro culpis præteritis Domino satisfacere.

ALIUD argumentum in eodem §. 35. ducit Calvinus ab exemplis eorum, qui sine vlla imposita multa iustificati leguntur: *Legitur, inquit, Publicanus descendisse è templo iustificatus: pœna nulla sequitur. Petrus delictis veniam obtinuit: lachrymas eius (inquit Ambrosius) legimus, satisfactio- nem non legimus. Audit Paralyticus, Surge remittuntur tibi peccata tua: pœna non imponitur. Omnes quæ in Scriptura commemorantur absolutiones, gratuita describuntur. Ex hac exemplarum frequentia, regula potius peti debuerat, quam ab vnicò illo, quod nescio quid singulare continet.*

RESPONDEO, regula doctrinæ Catholicæ non ab vnicò Davidis exemplo petita est, sed à multis Scripturæ testimoniis & exemplis, ab vsu vetustissimo omnium Ecclesiarum à communi Patrum Latinorum, Græcorumque consensu. Sed tamen vnicum etiam Davidis exemplum, si quis rectè iudicare possit, plus valet ad sententiam nostram confirmandam, quam exempla omnia, quæ Calvinus protulit, ad infirmam. Siquidem PUBLICANVS ille legitur quidem iustificatus præ Pharisæo, non tamen ab omni reatu pœnæ liberatus. Deinde non sine satisfactione iustificatus dici potest, qui pectus suam percutiebat, qui humillimè Domino supplicabat, qui neque ad interiora templi accedere, neque oculos ad cœlum sustollere audebat. PARALYTICVS audiuit: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua;* sed quis nouit, an peccatorum nomine sola culpa, & pœna æterna eo loco non intelligatur? quis dicere auderet, ipsa paralyti tam diuturna æquo animo tolerata, non eum pro delictis suis satis Deo fecisse? Quis neget denique, Christum pro arbitrio culpam, & omnem pœnam remittere potuisse? nec tamen ministris licere omnia, quæ domino liceant? PETRVS non solum respicit, sed etiam amarissimè fleuit: quo fletu Domino satisfecit.

Mirror

Miror autem Caluini vel imprudentiam, vel maliciam qui aut Ambrosij testimonium non legit, aut eo ad fallendum abuti voluit. Sanctus enim AMBROSIVS nomine satisfactionis eo loco excusationem, siue defensionem criminis apertissimè designauit: laudat enim Petrum, quòd maluerit lachrymando confiteri, quàm loquendo excusare delictum. Sic enim legimus lib. 10. in Lucam cap. 96. *Maluit ipse suum accusare peccatum, ut iustificaretur fatendo, quam grauaretur negando.* Et infra: *Non inuenio quod dixerit, inuenio quod fleuerit: lachrymas eius lego, satisfactionem non lego: sed quod defendi non potest, abluere potest.* & in sermone ubi eandem illam sententiam posuerat: *Lachrymas lego, satisfactionem non lego:* subiecit, *Rectè Petrus fleuit, & lacrimauit, quia quod defleri solet, non solet excusari.* Itaque SATISFACTIO eo loco defensio, & excusatio est, quo sensu dicitur 1. Pet. 3. *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti conseruationem, de ea, qua in vobis est spes.* Et Act. 24 inquit Paulus *Bono animo pro me satisfaciam.*

Argumentum POSTREMVM Caluinus petit ex quatuor Chrylostomi Augustini testimoniis, quæ tamen nullo negotio poterunt explicari. PRIMVM testimonium CHRYSOSTOMI est homil. 2. in Psal. 50. ubi sic legimus: *Vbi misericordia flagitatur, interrogatio cessat: Vbi misericordia postulat, iudicium non sauit: Vbi misericordia petitur, pena locum non est: Vbi misericordia, questio nulla: Vbi misericordia, condonata responsio est.* SECVDVM testimonium eiusdem est homil. 10. in Genesim, ubi Chrylostomus dicit, nihil vltius nobis Deum requirere, quàm vt delicta nostra cum lachrymis apud se confiteamur. PRIMVM testimonium AUGUSTINI est in lib. de dogmatibus Ecclesiasticis, cap. 54. ubi definitur Satisfactio ad hunc modum: *Pœnitentia Satisfactio est, causas peccatorum excindere, nec eorum suggestionum aditum indulgere.* SECVDVM testimonium eiusdem, et nescio quo libro; neque enim certum locum notauit: *Carum Christi, inquit, Verum est, & vnicum pro peccatis sacrificium, non modò iis, qua vniuersa in Baptismate delentur, sed quæ postea ex infirmitate subrepunt, propter quæ vniuersa quotidie clamat Ecclesia, Remitte nobis debita nostra; & remittatur per singulare illud sacrificium.*

RESPON-

RESPONDEO PRIMVM, Chrysoftomi testimonium misericordiam generatim commendat. Ac verissimum est, misericordix opponi iudicium & pœnam: qui enim misericordiam quarrit, non vult subire iudicium; & qui ex misericordia indulgentiam consequitur, non debet subire pœnã, quæ sibi condonata est. At ex hac generali commendatione misericordix, non potest rectè colligi, non oportere pœnitentes satisfactione iniuriam aliqua ex parte compensare, nisi aliunde constet, ex misericordia condonari illis à Deo nõ solum culpam, sed etiam omnem omninò pœnam temporalem, & sempiternam.

Itaque idem CHRYSOSTOMVS in eadem homil. paulò inferius, hæc habet: *Miseretur quidem Deus, sed non passim miseretur: prouocat nos, & dicit, Da & tu aliquid; non quia ego tui egeo, sed quia volo, & te aliquid conferre ad tuam utilitatem.* Et infra: *Deus dicit, Da mihi confessionem tuam, & lachrymas Pœnitentiæ.* & homil. in Psalm. 6. explicans quantas lachrymas David Domino dederit, qui tamen misericordiam flagitabat: *Non tantum, inquit, lachrymatus est, sed etiam lachrymis lectum lauit, non vno, aut duobus, aut tribus diebus, sed etiam singulis noctibus. Et non solum dicit prateritum, sed etiam futurum. Ne putetis enim, quod cum hac semel fecisset, deinceps se quieti tradiderit, & laxamento vsus sit: sed hoc assidue fecit per totam vitam.* & homil. in Psalm. 106. *Confessio, inquit, Pœnitentiã monstrat, Satisfactio Veniam sibi diuina pietate conciliat.* Et infra: *Peius est, Dei offensam non Satisfactione placare, quam peccando Dei honorem offendere.*

ALTERVM Chrysoftomi testimonium docet, ad amicitiam Dei recuperandam, sufficere contritionem veram, quæ confessionem peccati coram Deo cum lachrymis factam, & propositum vitæ melioris complectitur: non excludit autem CHRYSOSTOMVS opera laboriosa, post amicitiam Dei recuperatam, ad reatum pœnæ temporalis delendum, vt ex multis eius testimoniis supra probauimus.

Id ira esse, perspicuum erit ex homil. de B. Philogonio, vbi fusiùs habentur ea, quæ ex hom. 10. in Genesim Calvinus adduxit, sic enim loquitur: *Ego testificor, ac fideiubeo, vt si nostrum quisq; qui peccatis obnoxij sumus, recedens à pristinis malis,*

malis, ex animo verèq; promittat Deo, se postea nunquam illa rediturum, nihil aliud Deus requirat ad satisfactionem ulteriolem: benignus enim est, &c. quo loco per Satisfactionem intelligit excusationem, & sensus est; Deum non requirere, ut peccatum defendamus, vel excusemus, & rationem reddamus, cur hoc, aut illud fecerimus, sed satis illi esse, si simpliciter peccatum cōfiteamur, & promittamus nos deinceps non peccaturos: dixerat enim paulò antè: *Discede a malo, virtutē amplectere, desiste à prauitate: pollicere te posse ista non commissurum, & istud sufficere ad excusationem.* In eadem autem homil. Chrysost. antea docuerat, Satisfactionem, id est, opera laboriosa requiri, vel certè eorum propositum, si temporis angustiis quis excludatur: *Proinde, inquit, & tu quibus rebus prouocasti Deum, per has rursus facere propitium. Prouocasti illum pecuniarum rapina, per easdem illum reconcilia: cumq; & rapta restitueris, & alia insuper addideris, dicito iuxta Zachaum; Reddo, si quid rapui, quadruplum. Prouocasti lingua maledicentia, multis contumelia affectis: dicis in lingua placato, puras emittens preces, benedicens maledicentibus, laudans vituperantes, gratias agens iniuriarum inferentibus. Hac non egent multis diebus, nonq; sed solo animi proposito unico die perficiuntur.*

Testimonium AVGVSTINI, siue Gennadij potius, ex lib. de dogmatibus Ecclesiast. definit Satisfactionem veram ab effectu: illa enim est vera, seruaq; Satisfactio, ex qua sequitur, ut radices peccatorum euellantur, & boni habitus virtutum acquirantur, ex quibus fiet, ut non facile deinceps malis suggestionibus aditus pateat. Nam alioqui in eod. lib. cap. proximo, id est, 53. Auctor illis disertis verbis Satisfactionem docet: *Quamuis, inquit, quis peccato mordeatur, peccandi non habeat de cetero voluntatem, & communicaturus satisfaciat lachrymis, & orationibus.* Et paulò post: *Sed hoc de illo dico, quem capitalia, & mortalia crimina non grauunt: nam quem mortalia crimina post Baptismum commissa premunt, hortor prius publica Pœnitentia satisfacere. & ita in sacerdotis iudicio reconciliatum, Communioni sociari, si non ad iudicium & condemnationem sui, Eucharistiam percipere. Sed & secreta satisfactione solus mortalia crimina negant, sed mutato prius seculari habitu, & confesso reli-*

gionis studio, per Vita correctionem, & iugi, immò perpetuo luctu, miserante Deo, ita duntaxat, ut contraria pro his qua pœnitent, agat. Hæc ille.

Ex quo intelligi potest, quàm intoleranda impudentia Calvinus post allegatum cap. 54. huius auctoris, hæc verba subiunxerit: Quo apparet, illis quoq; seculis irrisam passim fuisse Satisfactionis doctrinã, qua pro admissis delictis rependi diceretur: cum omnem satisfactionẽ, ad cautionem referat, se in posterum à peccatis abstinendi. Sanè qui mendacium scribere ausus est, quod ex eodem ipso loco, vnde mendacij occasio sumpta est, tam euidenter coarguitur: in rebus paulò obscurioribus, qua temeritate grassabitur?

ALTERVM Augustini testimonium nulla indiget expositione. Fatemur enim peccata omnia remitti per sacrificium Crucis: nam ex eo sacrificio vim habent Baptismus, & Sacramenta cetera, quibus homines iustificantur; & ex eodẽ sacrificio spiritũ gratiæ haurimus, sine quo pro reatu pœnæ temporalis satisfacere non possemus. Porro S. Augustinum ob Crucis sacrificium nõ existimasse satisfactiones excludi, perspicuum est ex his testimoniis, quæ cap. 9. protulimus.

AT QVÆ hæc de tota disputatione hoc loco sufficiãt. Nam quæ Martinus Kemnitius de Satisfactione attulit, partim sunt à nobis cap. 8. & 10. refutata; partim sunt ea ipsa testimonia, quæ Lutherus, Philippus, & Calvinus protulerunt. Certè nouũ aliquod testimonium in tota Kemnitij disputatione reperire non potui: neque aliquam aliam sententiam, quæ speciem solidi argumenti præ se ferre videretur. Quemadmodum etiam quæ Kemnitius de Absolutione disseruit, idèò non excusimus, quòd nihil attulerit præter ea quæ in disputatione de Sacramentis in genere iam antè posuerat: ad quæ nos eo loco Respondimus.

*Finis quarta Controuersie generalis, de
Pœnitentia.*

AD HONOREM DEI.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through or mirrored text from the reverse side of the page]

LIB. III.
AD HONORARIUM D. N.

[Handwritten marginal notes on the right edge of the page]